

Overweging 25 november 2012

Voleinding: einde als begin

Lezingen: Sefanja 1, 14 -2, 3; Openbaring 1, 1-8; Marcus 13, 14-27

Wanneer we in de liturgie geconfronteerd worden met lezingen als die van vandaag, lezingen die bol staan van dreigende taal en schrikwekkende beelden, hebben we de neiging die onder het tapijt te vegen.

We willen die woorden eigenlijk niet horen en in ons aanvoelen passen ze ook niet bij ons godsbeeld.

Bij deze teksten geldt wel in het bijzonder dat we te maken hebben met beeldende taal. En beeldende taal moeten we niet al te letterlijk nemen, want dan ontstaat er een groteske wereld. Hoe beeldender de taal, hoe beter we moeten kijken naar de bedoeling.

Vandaag is de laatste zondag van de jaarcyclus. De zondag van de voleinding. Volgende week begint het nieuwe kerkelijke jaar met de advent, de voorbereiding op het nieuwe begin. Traditioneel staan de teksten van de laatste zondagen van het kerkelijk jaar altijd in het teken van de voltooiing, van het einde. En ze worden vergezeld van teksten zoals die we zojuist gelezen hebben. Deze teksten hebben een bepaalde bedoeling en mogen niet zo letterlijk begrepen worden.

Niettemin zijn er van tijd tot tijd mensen die weer het einde van de wereld voorspellen. Op grond van tekenen die zij menen waar te nemen. Ofwel gebaseerd op andere bronnen, zoals de Mayakalender. De jongste voorspelling van het einde van de wereld betreft 21 december. Naar verwachting zullen enkele tienduizenden mensen in Guatemala bijeen komen en in Frankrijk verzamelt zich een groep rond het plaatsje Bugarach rond een berg die als een ufo-basis beschouwd wordt. Ruimteschepen zouden deze groep mensen dan in veiligheid brengen.

Gelukkig heeft de bisschop van Rome, Benedictus, vorige week na het middaggebed de hele wereld gerust gesteld door te zeggen dat de wereld niet zal vergaan. Dat zal ons ook goed doen.

Hoe dan ook, het is wel een heel letterlijke reactie op de onheilsprofetieën. Zeggen dat de wereld al of niet vergaat, is geen theologische uitspraak, het is geen geloofstaal. Bovendien is de wereld een nogal omvangrijk begrip in kosmische zin. Het universum stort niet zo makkelijk ineen en zelfs de aarde is een behoorlijk betrouwbare planeet. Dat betekent overigens niet dat we maar raak kunnen leven. De zorg voor het milieu, voor onze leefomgeving is een serieuze aangelegenheid die wel degelijk onze aandacht verdient. We moeten ons niet als eigenaren en uitbaters gedragen, maar als rentmeesters met aandacht voor de toekomstige generaties en voor gerechtigheid. Daarbij kunnen we zeer wel gebruik maken van de richtlijnen zoals we die uit de heilige Schrift kunnen begrijpen. Maar we moeten niet bijbelse beeldtaal verwarren met milieuverschijnselen. Deze teksten zijn gericht op mensen en proberen iets duidelijk te maken over het menselijk handelen en de eventuele gevolgen ervan.

We hebben immers wel degelijk een onvervreembare verantwoordelijkheid voor de wijze waarop we met elkaar deze wereld bewonen. En met wereld bedoel ik dan het geheel waarin mensen zich bewegen, ondernemen, met elkaar leven. De menselijke levenssfeer.

Die wereld is breekbaar.

Bij die wereld past de beeldtaal om het complex van feitelijkheden en relaties en gevoelens die daarin een rol spelen tot uitdrukking te brengen.

Laat ik een voorbeeld geven. Een puberdochter komt thuis van school en is in alle staten. Ze wil nooit meer naar die school en wil niemand meer zien. Ze had de verkeerde laarsjes aan gehad, haar vriendinnen hadden haar uitgelachen en de jongen op wie ze is, had haar helemaal niet gezien. Tot overmaat kreeg ze ook nog een beurt in de klas en ze wist helemaal niets meer, want Jasper had haar spottend aangekeken. Een ramp waarna ze zich nooit meer zou kunnen vertonen. De hele school wist het zeker al. Ze zou er net

zo goed niet meer kunnen zijn. Haar hele wereld ingestort.

Je kunt er om glimlachen, maar het is heel serieus, want voor dit meisje is het haar wereld en alles daarin is belangrijk.

Twee straten verder houdt Jeffrey zijn eerste kindje voor het eerst in de armen. Hij lijkt gewoonlijk wat schoef en onverschillig en je zou je verbazen over de wonderlijke zachtheid die hij nu uitstraalt. Er gaat een nieuwe wereld voor hem open. De liefde voelt anders, de zon straalt helderder. Hij zou gezworen hebben dat het kindje met hem sprak. Er ontstaat een nieuwe relatie en een nieuwe verantwoordelijkheid. Ergens hoort hij muziek. Hijzelf wordt anders.

In het ziekenhuis krijgt de overbuurman te horen dat hij ongeneeslijk ziek is. Later zegt hij: "toen ik het bericht hoorde leek het alsof die dokter van een grote afstand tot me sprak. Als door een mist. Ik voelde me dof en stomp. De grond ging onder me weg en ik dacht dat ik zou vallen, dieper en dieper. Op weg naar huis leek de wereld me groot en vijandig, en zinloos. Het was mijn vertrouwde wereld niet meer."

U begrijpt allemaal dat we de beschrijvingen van deze ervaringen niet letterlijk moeten opvatten en tegelijk begrijpen we ook heel goed wat er speelt en wat er bedoeld wordt. Beter dan wanneer we een journalistiek verslag hadden gekregen.

Sommige werkelijkheden laten zich alleen in beeldtaal goed begrijpen. En bij die beschrijving maken we gebruik van elementen uit onze werkelijkheid die een ander verband en een andere lading krijgen. Het meisje weet wel dat de wereld niet instort. Jeffrey weet wel dat zijn dochttertje niet met hem kan spreken. De overbuurman weet wel dat de grond geen afgrond wordt. Maar hun ervaring is er niet minder reëel om. De beleving verschilt wel. Bij de een ligt veel meer de nadruk op het einde van hun wereld, terwijl bij de ander het einde ook een nieuwe wereld is.

Datzelfde geldt voor de schrijvers die hun verwachtingen met betrekking tot de komst van de dag des Heren onder woorden brengen. Zij beseffen dat daarmee een einde komt aan de wereld zoals wij die kennen. En om dat duidelijk te maken, maken zij gebruik van beelden die ontleend zijn aan de natuurlijke werkelijkheid: duisternis, vloed, vallende sterren, vuur, aardbevingen en -scheuren, angst en ontredde. Met daarbij een enkel bemoedigend woord.

Zij spreken weliswaar van het einde van deze wereld, maar dat einde is niet zomaar een einde. Het is een einde in het kader van het heilsplan en als zodanig onderdeel van Gods toekomst. Het is een voltooiend einde, waarin het een ruimte maakt voor het ander. Waarin de mens en het menselijke voorbijgaand veranderd worden in de ruimte van God. Waar het om gaat is de verwachting van de dag des Heren die komt. Dit is een baanbrekende komst. Het doorbreken van een andere werkelijkheid, een nieuwe wereld.

De schrijvers willen daar echter niet te gemakkelijk over doen. Natuurlijk gaat het uiteindelijk om het doorbreken van de in Christus geopenbaarde werkelijkheid van een van God vervulde schepping. Maar dat gaat niet zomaar. De eindtijdsvoorstellingen hebben de bedoeling ons onrustig te maken. Maar het zou jammer zijn wanneer dat bleef steken in een angstige onrust. Zij moeten een heilige onrust in ons teweeg brengen. Een onrust die tot uitdrukking komt in een niet aflatende ijver voor de zaak van God. Voor het bevorderen van gerechtigheid en vrede. Voor de groei van een menswaardige wereld. Een onrust die niet rust voordat we naar de maat van ons vermogen het aanschijn van de aarde hebben vernieuwd.

We moeten ons niet in slaap laten sussen met het idee dat het allemaal wel goed komt en dat God toch liefde is. Dat is Hij natuurlijk ook; God is helemaal liefde, maar niet alleen maar lief, zou je kunnen zeggen. Hij is ook cool en stoer.

Wanneer we in gelovige zin zeggen dat de wereld vergaat, dan bedoelen we dat in het licht van Gods toekomst. En in het licht van Gods toekomst, moet deze wereld ook voorbijgaan. De wereld voor zover die niet aansluit bij Gods bedoelingen. Voor zover die

niet beantwoordt aan de bedoeling die in ons is gelegd. Voor zover deze wereld onmenselijk en onheilig is. We worden onrustig gemaakt, opdat we ons afkeren van onzalige praktijken die ons de afgrond in trekken. Wij zijn niet bedoeld voor een heilloze toekomst, maar om een nieuwe schepping te worden. Dit vraagt bekering en bewuste, ijverige toeleg. We zullen er iets voor moeten laten en we zullen er iets voor moeten doen.

Kijk nog eens even naar Jeffrey. Aan zijn wereld van biertjes drinken en rotzooien met zijn voetbalvriendjes is voorgoed een eind gekomen. Vindt hij dat erg? Natuurlijk niet, want er is een totaal nieuwe wereld voor hem opengegaan. Zo gaat er ook een totaal nieuwe wereld open voor ieder van ons wanneer we onze wereld laten openen door Christus om Hem in ons leven te ontvangen. Dat zal ons veranderen. Onze oude wereld moeten we loslaten. Is dat erg? Welneen, want we zullen nieuwe mensen worden die de oude helemaal niet zullen missen. Dat is de dag des Heren.